

АНАЛІЗ НАПРЯМІВ ЗМІНИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Лижник Юлія Борисівна,
старший викладач кафедри економіки та туризму;
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Україна та Польща є сусідніми країнами і мають значний потенціал для взаємовигідного співробітництва в галузі зовнішньої торгівлі. Обидва країни мають широкий експортний потенціал, включаючи сільське господарство, важку та легку промисловість, послуги тощо. Дослідження зовнішньоторговельних відносин між Україною та Польщею допомагає виявити потенційні напрямки співпраці та знайти способи збільшення торговельного обороту між країнами.

Дослідження зовнішньоторговельних відносин України та Польщі може сприяти виявленню нових можливостей для співпраці та розвитку. З'ясування торговельних потреб та пріоритетів кожної країни може сприяти розширенню асортименту експортних та імпорتنих товарів, залученню інвестицій та покращенню технологічного обміну. Це може мати позитивний ефект впливу на економічний зріст та подальше зміцнення взаємодії між обома країнами.

Проведемо аналіз динаміки експорту та імпорту з України в Польщу за останні 20 років.

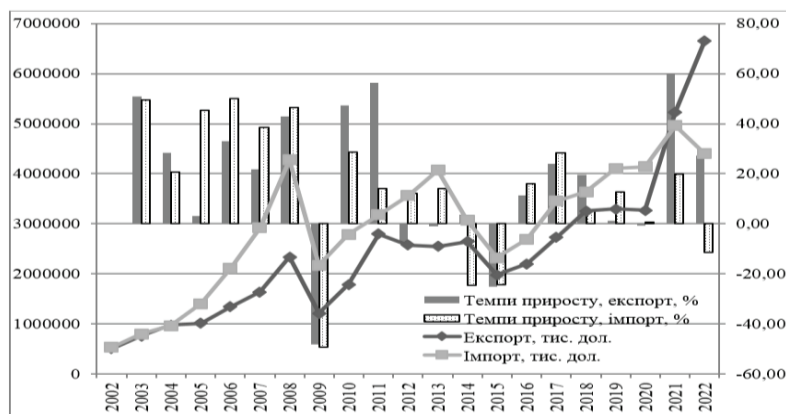

Рис 1. Динаміка зовнішньоторговельних відносин (експорту та імпорту) України та Польщі, 2002-2022рр., тис. дол.

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Як бачимо за даними рисунку 1, і обсяги експорту, і обсяги імпорту з Польщею мають загальну динаміку до постійного збільшення протягом досліджуваних 20-ти років. Проте можна побачити певну циклічність: 3 виражені періоди зростання та 2 періоди спаду.

Підвищення активності зовнішньоторговельних відносин між Україною та Польщею відбувалося протягом 2002-2008рр, потім впродовж 2010-2013рр, і знову почалося з 2015р.

Зниження активності припадало на 2009р. (вибори президентом Януковича та зміна вектора зближення з росією) та на 2013-2015рр., коли було пов'язано із внутрішньою кризою, втратою територій та виробничих потужностей через окупацію росією захоплених територій.

У 2022р. під час війни вперше за весь досліджуваний період сталося перевищення обсягів експорту над обсягами імпорту. Це пов'язане переважно з тим, що зараз, під час повномасштабної війни, знищення усіх аеропортів та перекриття більшості морських торговельних шляхів Польща перетворилася на основний міжнародний хаб для зовнішньої торгівлі з Україною. Стосовно падіння обсягів імпорту у 2022р. варто зауважити, що саме через війну погіршилося економічне становище українського населення та впала його купівельна спроможність.

Стосовно темпів приросту – вони є доволі сталими та дорівнюють в середньому 29% щорічного зростання по експорту та 25% щорічного зростання по імпорту.

На рис. 2 наведена динаміка торгового сальдо та торгового обороту України та Польщі за 2002-2022рр.

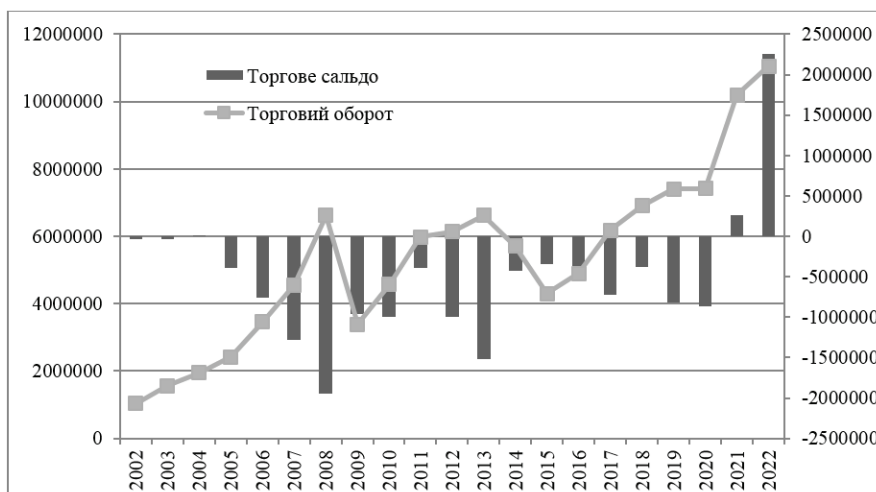

Рис 2. Динаміка торгового сальдо та торгового обороту України та Польщі, 2002-2022рр., тис. дол.

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Як бачимо з рис.2, торговельний оборот в цілому повторює динаміку експорту та імпорту, яка є дуже схожою між показниками, але що стосується торговельного сальдо, то воно майже весь час є від'ємним, найнижчим у 2008р. та у 2013р., показує перше додатне значення у 2021р. (тобто, вперше у стосунках з Польщею Україна переважно виступає експортером, а не імпортером) і досягає дуже високого значення у 2022р., що пояснюється переважно транзитними операціями, а не прямим експортом.

В таблиці 1 наведена кореляційна матриця між експортом та імпортом по Україні в цілому та в/з Польщі.

Як бачимо за даними таблиці, рівень кореляції за даними 2002-2022рр. між експортом та імпортом між Україною та Польщею дорівнює 0,824 д.о., що говорить про доволі тісний зв'язок, тобто і зростання, і падіння експорту та

імпорту з Польщею відбувається доволі синхронно. У 82% випадках, якщо зростає імпорт, то зростає і експорт і навпаки.

Розглянемо зв'язок цих показників із загальним експортом та імпортом України до усіх країн. За даними таблиці 1 бачимо, що Експорт у Польщу має доволі тісний зв'язок і з загальним експортом (0,88 д.о.), і загальним імпортом (0,83 д.о.), проте аналогічні показники по імпорту товарів з Польщі мають помітно нижчі значення – 0,73 д.о. для загально українського експорту та 0,696 д.о. для загально українського імпорту. Причому рівень зв'язку між собою загально українського експорту та імпорту є найвищим з усіх розрахованих кореляційних коефіцієнтів та становить 0,984 д.о.

Таблиця 1

**Кореляційна матриця між експортом та імпортом
по Україні в цілому та в/з Польщі, д.о.**

	Експорт	Імпорт	0,824
Експорт (Польща)	0,879	0,827	
Імпорт (Польща)	0,721	0,696	
	0,984		

Джерело: побудовано автором за даними [2].

З цього можемо зробити висновок, що рівень зв'язку між активністю експортної та імпортної діяльності з Польщею є нижчим, ніж загальна залежність між експортом та імпортом України. При тому торгівельні потоки с Польщею більшою мірою пов'язані із загально українським експортом, ніж з імпортом. Тобто, чим більш активна міжнародна діяльність українських підприємств, тим жвавішими стають зовнішньоторговельні стосунки з Польщею.

Отже, повномасштабне вторгнення росії супроводжується глобальними гуманітарними наслідками, які вимагають спільних зусиль для відновлення та підтримки України. Польща, як сусідня країна, відіграє важливу роль у забезпеченні гуманітарної допомоги, розвитку і відновленні української економіки та соціальної сфери.

При оцінці польсько-українських торгових відносин важливо розглядати їх у контексті довгострокової перспективи. Це включає не лише відновлення після війни, але й модернізацію та покращення співпраці у різних галузях, таких як енергетика, транспорт, сільське господарство, туризм та інновації.

Список використаних джерел

1. Дія. Бізнес. Експортний портал. URL: <https://export.gov.ua/>
2. Державна служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>